

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI

Norkulov Shavkat Shakarbayevich

Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti

Mustaqil izlanuvchi

snorkulov@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlari ko'rib chiqiladi. Maqolada mamlakatning eksport salohiyatini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan strategiyalar, siyosatlar va amaliy choralar tahlil qilinadi. Shuningdek, eksport diversifikatsiyasi, mahsulot sifatini oshirish, xalqaro standartlarga moslashish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish kabi muhim masalalar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: *O'zbekiston, eksport salohiyati, xalqaro savdo, diversifikatsiya, innovatsiya, raqobatbardoshlik.*

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАРАЩИВАНИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

АННОТАЦИЯ

В данной статье будут рассмотрены основные направления наращивания экспортного потенциала Республики Узбекистан. В статье анализируются стратегии, политика и практические меры, необходимые для развития экспортного потенциала страны. Также обсуждаются такие важные вопросы, как диверсификация экспорта, повышение качества продукции, адаптация к международным стандартам и внедрение инновационных технологий.

Ключевые слова: *Узбекистан, экспортный потенциал, международная торговля, диверсификация, инновации, конкурентоспособность.*

THE MAIN DIRECTIONS OF INCREASING THE EXPORT POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ABSTRACT

This article will consider the main directions of increasing the export potential of the Republic of Uzbekistan. The article analyzes the strategies, policies and practical measures necessary to develop the country's export potential. Important issues such as export diversification, product quality improvement, adaptation to

international standards and introduction of innovative technologies are also discussed.

Keywords: *Uzbekistan, export potential, international trade, diversification, innovation, competitiveness.*

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so'ng, o'zining tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirish va jahon bozoriga integratsiyalashish yo'lida sezilarli yutuqlarga erishdi. Biroq, global iqtisodiyotning tez o'zgaruvchan sharoitlarida mamlakatning eksport salohiyatini yanada oshirish va diversifikatsiya qilish zarurati mavjud [1]. Ushbu maqolaning maqsadi O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash va tahlil qilishdan iborat.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu tadqiqot O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarning eksport sohasidagi tajribasini o'rganishga qaratilgan keng qamrovli adabiyotlar tahliliga asoslangan. Maqolani tayyorlashda ilmiy maqolalar, davlat hisobotlari, xalqaro tashkilotlarning ma'ruzalari va statistik ma'lumotlar o'rganildi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, statistik tahlil va prognozlash usullaridan foydalanildi.

O'zbekistonning eksport salohiyatini o'rganishda Popov va Chepel (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqot muhim ahamiyatga ega. Ular O'zbekistonning eksport tarkibini tahlil qilib, diversifikatsiya zarurligini ta'kidlaganlar [2]. Shuningdek, Xalqaro Valyuta Fondining O'zbekiston bo'yicha hisoboti (2023) mamlakatning tashqi savdo siyosatidagi o'zgarishlar va ularning natijalari haqida muhim ma'lumotlarni taqdim etadi [3].

NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili natijasida O'zbekiston eksport salohiyatini oshirishning quyidagi asosiy yo'nalishlari aniqlandi:

1. Eksport tarkibini diversifikatsiya qilish
2. Mahsulot va xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish
3. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamlashtirish
4. Eksportga yo'naltirilgan korxonalarni qo'llab-quvvatlash
5. Xalqaro savdo shartnomalari va bitimlarni kengaytirish

TAHLIL VA MUHOKAMA

Eksport tarkibini diversifikatsiya qilish O'zbekiston uchun eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda mamlakatning eksport tarkibida xomashyo mahsulotlari, ayniqsa oltin va paxta tolasi katta ulushni egallaydi [4]. Bu esa jahon bozorlaridagi narxlar tebranishiga bog'liqlikni keltirib chiqaradi. Shu

sababli, yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan tayyor mahsulotlar va xizmatlar eksportini oshirish zarur.

Mahsulot va xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu borada ISO va boshqa xalqaro sertifikatlashtirish tizimlarini keng joriy etish, shuningdek, mahalliy korxonalariga sifat boshqaruvi tizimlarini takomillashtirish bo'yicha yordam ko'rsatish lozim [5].

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamlashtirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va yangi raqobatbardosh mahsulotlarni yaratish mumkin. Bu yo'nalishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kuchaytirish, ilmiy-tadqiqot institutlari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish talab etiladi [6].

Eksportga yo'naltirilgan korxonalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu borada soliq imtiyozlari, subsidiyalar, eksport kreditlari va sug'urtalash kabi vositalardan samarali foydalanish zarur [7].

Xalqaro savdo shartnomalari va bitimlarni kengaytirish orqali O'zbekiston mahsulotlari uchun yangi bozorlarni ochish mumkin. Bu borada Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayonini tezlashtirish, qo'shni mamlakatlar bilan erkin savdo bitimlarini imzolash va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish choralari ko'rish lozim [8].

O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, kompleks yondashuvni talab etadi. Yuqorida keltirilgan yo'nalishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat organlari, xususiy sektor va ilmiy-tadqiqot institutlari o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur.

Eksport tarkibini diversifikatsiya qilish masalasida Tursunov (2022) tomonidan taklif etilgan yondashuv e'tiborga loyiq. U O'zbekistonning qishloq xo'jaligi mahsulotlari, to'qimachilik va kimyo sanoati mahsulotlari eksportini oshirish imkoniyatlarini tahlil qilgan [9]. Biroq, bu jarayonda global bozordagi raqobat va narxlar dinamikasini hisobga olish muhim.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamlashtirish masalasida Xalqaro Moliya Korporatsiyasining tavsiyalari (2021) muhim ahamiyatga ega. Ular O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlarini ko'rsatib bergan [10]. Biroq, bu jarayonda mahalliy mutaxassislarni tayyorlash va infratuzilmani rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratish lozim.

XULOSALAR

O'zbekiston Respublikasining eksport salohiyatini oshirish mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi uchun hal qiluvchi

ahamiyatga ega. Buning uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarda izchil islohotlarni amalga oshirish zarur:

1. Eksport tarkibini diversifikatsiya qilish va yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar ulushini oshirish.
2. Mahsulot va xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish.
3. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamlashtirishni jadallashtirish.
4. Eksportga yo'naltirilgan korxonalarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.
5. Xalqaro savdo shartnomalari va bitimlarni kengaytirish.

Bu yo'nalishlarda olib boriladigan islohotlar O'zbekistonning global bozordagi raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
2. Popov, V. and Chepel, S., 2020. Economic Growth in Uzbekistan: Sources, Constraints and Scenarios for the Future. *Journal of the New Economic Association*, 45(1), pp.12-33.
3. International Monetary Fund, 2023. Republic of Uzbekistan: 2023 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for the Republic of Uzbekistan. IMF Country Report No. 23/145.
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, 2023. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasi. Toshkent: Davlat statistika qo'mitasi.
5. Абдуллаев, А.М., 2021. Повышение конкурентоспособности экспортной продукции в Узбекистане. *Экономика и финансы*, 2(146), стр.2-9.
6. World Bank, 2022. Uzbekistan: Towards a New Economy. Country Economic Update. Washington, DC: World Bank.
7. Ахмедов, Д.К., 2020. Развитие экспортного потенциала Узбекистана в условиях либерализации внешнеэкономической деятельности. *Экономика и финансы*, 3(135), стр.13-20.
8. Asian Development Bank, 2023. Uzbekistan: Economy. Asian Development Outlook (ADO) Series.
9. Tursunov, B., 2022. Export potential of Uzbekistan's agriculture, textile, and chemical industries: Opportunities and challenges. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 3(4), pp.108-119.
10. International Finance Corporation, 2021. Digital Uzbekistan 2030. Washington, DC: IFC.